

Verzetsmuseum gaat uitbreiden!

V nieuwsbrief Verzetsmuseum

Inhoudsopgave

- Drie meiden in verzet, expositie
- Activiteiten 4 en 6 mei
- Vriendenportret:
Karel Bönnekamp
- Collectie: stempelcollectie PBC
- Verzetsmuseum gaat uitbreiden!

Drie meiden in verzet Hannie Schaft en de zusjes Oversteegen

18 april t/m 7 december 2008

Bijna iedereen kent de naam van Hannie Schaft. Ze werd bekend als het 'Meisje met het rode haar', dat tijdens de Tweede Wereldoorlog vanwege haar verzet tegen de Duitse bezetters werd gefusilleerd. Weenigen kennen de namen van Truus en Freddie Oversteegen, de zusjes met wie Hannie in het verzet intensief samenwerkte. De drie jonge meiden kozen voor het gewapende verzet. De tentoonstelling laat zien wat de dramatische gevolgen waren van die keuze.

De drie meiden moesten onder extreme omstandigheden onder grote druk beslissen over het lot van anderen. Waren ze bang? Hoe gingen ze om met het gebruik van geweld? Een verrader doodschietsen leidde vaak tot represaillemaatregelen waarbij onschuldige burgers stierven. Hoe wogen de meisjes dit tegen elkaar af? Hadden ze last van schuldgevoelens of twijfelden ze aan de juistheid van hun acties?

De tentoonstelling laat zien dat de keuzes van de meiden verregaande gevolgen hadden voor henzelf en hun omgeving, ook na de oorlog. De één kwam om en werd postuum een nationale held; de ander werd

beeldhouwster van onder meer oorlogsmonumenten en spreekt op scholen over haar oorlogservaringen; de derde raakte gedesillusioneerd en treedt niet graag naar buiten over haar verzetsverleden.

De tentoonstelling is een productie van het Verzetsmuseum Amsterdam in samenwerking met stichting Nationale Hanne Schaft Herdenking en is mogelijk gemaakt dankzij de financiële steun van de Ruigrok Stichting, het Nationaal Fonds voor Vrijheid en Veteranenzorg, het Schiphol Fonds en de Stichting Centrum voor Propaganda voor Eenheid in de Vakbeweging.

Vriendenontvangst met de zusjes Oversteegen

Op zaterdag 19 april zijn alle donateurs van het Verzetsmuseum weer van harte uitgenodigd voor de jaarlijkse vriendendag. Vanaf 11.30 uur staat de koffie klaar, om 12.00 uur vertelt conservator Martha Bakker over het tot stand komen van de expositie *Drie meiden in verzet*. Aansluitend vindt een gesprek plaats met de zusjes Oversteegen, waarna men de expositie zelfstandig of onder leiding van Martha Bakker kan bekijken.

Esther en haar klasgenoten worden lastiggevalen door rotjongens. Kunt u daar niets aan doen?

De Ontdekking verlengd

tot en met 18 mei 2008!

Verzetsmuseum Amsterdam
Plantage Kerklaan 61
tel 020 620 25 35
www.verzetsmuseum.org

Openingstijden:
di t/m vr 10.00-17.00 en za t/m ma 11.00-17.00

Winnaar Geuzenpenning 2008 te gast in Verzetmuseum

Op vrijdag 14 maart sprak oud-president van Finland en speciaal VN-gezant voor Kosovo Martti Ahtisaari in het museum in het kader van de jaarlijkse Geuzenpenning-bijeenkomst. Ahtisaari ontving de dag ervoor deze prestigieuze penning als eerbetoon voor zijn jarenlange vredeswerk in onder meer Atjeh, Namibië en recentelijk Kosovo. De penning, genoemd naar de eerste Nederlandse verzetsgroep, wordt sinds 1987 uitgereikt door stichting

Foto: Michael Jacobs

Geuzenverzet. Aansluitend op de lezing vond een debat plaats onder leiding van Christa Meindersma, directeur Conflict Management aan het Den Haag Centrum voor Strategische Studies en georganiseerd in samenwerking met IKV Pax Christi en Amnesty International, onder de titel *Kosovo: the future is now*. Deze bijzondere bijeenkomst werd bijgewoond door ruim 130 mensen, onder wie veel jongeren.

Activiteiten in Mei

zo 4 mei, 15.00 uur

Waarom lijn acht niet meer rijdt

van Karel Baracs/de Verhalenman.

Ontroerende voorstelling over het waargebeurde verhaal van de Amsterdamse vrouwen Hester en Pauline die in 1943 via hun huis tachtig joodse kinderen van deportatie wisten te redden. Geschikt voor iedereen van circa 11 jaar en ouder. Entree: 7,50 euro p/p incl. entree tot het museum.

zo 4 mei, 19.30-21.30 uur

Gratis avondopenstelling met koffie/thee ter gelegenheid van de Nationale Dodenherdenking

di 6 mei, 15.30 uur

Lezing Evelien Gans wegens succes herhaald

Naar aanleiding van de verschijning van het eerste, lovend besproken, deel van haar dubbelbiografie *Jaap en Ischa Meijer. Een joodse geschiedenis 1912-1956* sprak Evelien Gans in januari in het museum over de oorlogsjaren van vader en zoon. De belangstelling was zo overweldigend dat Evelien Gans terugkomt; mogelijk met nieuwe details, opgedaan tijdens de geanimeerde eerste sessie, waarbij veel bekenden van de Meijers aanvullende informatie gaven. Entree: 7,50 euro p/p incl. entree tot het museum.

Reserveren en afhalen kaarten

Voor de Verhalenman en de lezing van Evelien Gans is reserveren aanbevolen, tel 020 - 620 25 35 of info@verzetmuseum.org. Kaarten dienen een half uur voor aanvang te zijn opgehaald. Voor meer informatie www.verzetmuseum.org.

Te zien vanaf 6 juni Fototentoonstelling

‘Weerstanders’ en Verzet in België 1940-1945

Hedendaagse portretten van Belgische verzetsmensen, gemaakt door de Franse fotograaf Jean-Marc Gourdon, gaan gepaard met historische foto's en persoonlijke verhalen van deze zogenaamde 'weerstanders'.

Vriendenportret Bönnekamp wilde feiten verzamelen

Dit keer een postuum vriendenportret van amateurfotograaf Karel Bönnekamp, maker van een van de meest bijzondere foto's uit de collectie van het Verzetmuseum Amsterdam, hieronder afgebeeld: bepakte joden worden in een bewaakte tram van de Hollandsche Schouwburg in Amsterdam – verzamelpunt voor deportaties – naar het Muiderpoortstation gebracht.

Hun bestemming is doorgangskamp Westerbork en daarna een 'werkkamp' in Polen.

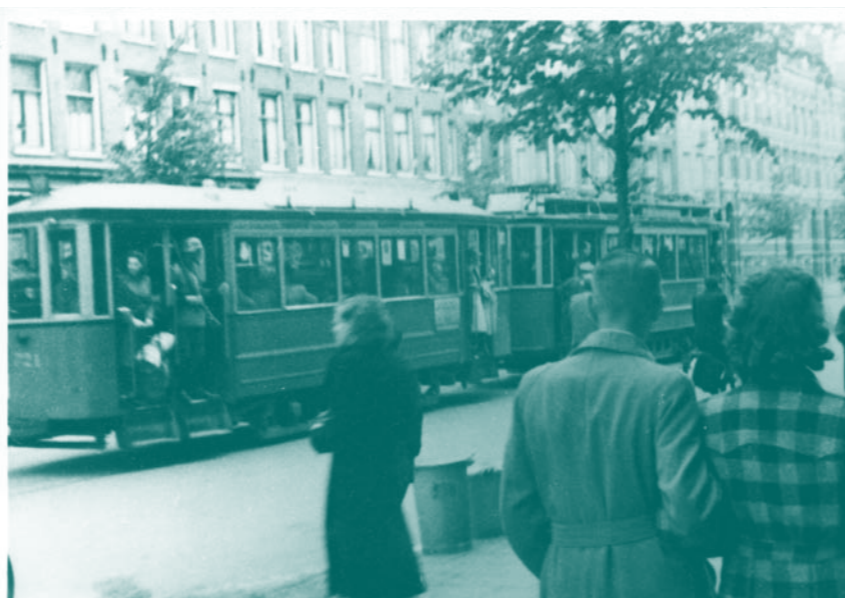
Bönnekamp fotografeerde vele bezettingstaferelen. Hij zei erover: "Ik heb altijd de neiging gehad om voor mezelf op allerlei manieren feiten te verzamelen en vast te leggen..." Na de oorlog plakte hij de foto's – voor zichzelf – in een album. Toen hij in 1993 in Het Parool las dat er in het Verzetmuseum foto's werden geëxposeerd van de clandestiene fotograaf Charles Breijer, schonk hij de foto's, én de gebruiksrechten, aan het museum.

Het bijzondere van Bönnekamp is dat hij al vanaf juni 1942 fotografeerde, bijna twee jaar eerder dan de veel bekendere professionals van de 'ondergedoken Camera-groep'. Hierdoor heeft Bönnekamp ook beelden van de jodenvervolgung – van medio 1942 tot medio 1943 – vastgelegd, zoals de deportatietram. Deze foto is extra bijzonder omdat de transporten zelden overdag

plaatsvonden. Om onrust bij de bevolking te vermijden waren ze meestal 's nachts.

Bönnekamp werkte ook voor de illegaliteit. Hij deed administratief werk voor de Orde Dienst en was vanaf 1943 plaatsvervangend districtsleider voor het district Amsterdam-Oost van de LO, de Landelijke Organisatie voor hulp aan onderduikers: 'Voor de LO fietste ik de hele stad door. Onderweg fotografeerde ik dan de dingen die me opvielen of niet aanstonden.'

Karel Bönnekamp overleed onlangs op 93-jarige leeftijd. Het museum gedenkt hem met respect.

Collectienieuws: de stempels van Gerrit van der Veen

Een van de belangrijkste aanwinsten van de laatste periode ontving het museum in oktober jongstleden uit handen van Gerrit Jan Wolffensperger: het complete stempelarchief van de grootste vervalsingsgroep uit de oorlogsjaren, de Persoonsbewijzencentrale (PBC). De verzameling – nog geheel intact – bestaat uit talloze stempels in envelopjes, in oorspronkelijke archiefvlaadjes.

Gerrit Jan Wolffensperger is een na diens dood geboren zoon van Gerrit Jan van der Veen, de oprichter van de Persoonsbewijzencentrale. De PBC produceerde in de bezettingsjaren meer dan 70.000 persoonsbewijzen en talloze andere documenten.

De beeldhouwer Gerrit Jan van der Veen (1902-1944) was een belangrijke

en veelzijdige initiatiefnemer tot verzet. Begin 1942 was hij een van de opstellers van het door ca. 2000 kunstenaars ondertekende manifest tegen de oprichting van de Kultuurkamer. Hij was oprichter en redacteur van het illegale blad *De Vrije Kunstenaar*, hij organiseerde de Persoonsbewijzencentrale en hij was één van de leiders van de allereerste aanslag op een bevolkingregister, dat in Amsterdam in maart 1943. Die aanslag baarde veel opzien, en kreeg navolging. Veel van de daders werden opgepakt en gefusilleerd; Van der Veen wist te ontkomen. Bij een poging om gevangenen te bevrijden uit de gevangenis aan de Weteringschans, werd hij in zijn rug geschoten. Toch kon hij nog worden meegesleurd. Op 14 mei werd hij op een onderduikadres gearresteerd

en in de duinen gefusilleerd.

Het werk van Gerrit Jan voor de PBC werd voortgezet door onder meer Kees Rübzaam, de oom van Gerrit Jan Wolffensperger, die het archief na de oorlog van hem kreeg.

Extra collectieregistratoren in kader VWS-programma Erfgoed van de Oorlog

Het ministerie van VWS startte in 2007 het programma Erfgoed van de Oorlog, dat financiële ondersteuning biedt om kwetsbare collecties uit de jaren 1940-'45 te behouden en toegankelijk te maken. Vanuit dit programma kreeg het Verzetmuseum een groot subsidiebedrag toegekend om de achterstanden in de collectieregistratie weg te werken. Het museum krijgt nog steeds veel authentiek materiaal geschonken. Met maar één parttime collectiebeheerder lukt het om het materiaal bij ontvangst globaal te registreren, maar dat is niet genoeg om het ook toegankelijk te maken. Dat geldt vooral voor de particuliere archieven van verzetsmensen of -groepen die bestaan uit illegale correspondentie en administratie (vaak in geheime codes), valse identiteitspapieren, etc. Het is materiaal dat juist erg interessant is maar dat niet eenvoudig is te bevatten, te ordenen en te beschrijven. De komende anderhalf jaar gaan twee zeer gekwalificeerde collectieregistratoren zich hieraan wijden. Het museum zal zo komen tot een optimale, gespecialiseerde collectie over het verzet in bezettingstijd, die ook toegankelijk kan worden gemaakt via de website.

Foto: Mike Bink

Het Verzetsmuseum gaat uitbreiden!

In de vorige nieuwsbrief werd al vermeld dat het museum in onderhandeling was over aankoop van een aangrenzende ruimte. Die onderhandelingen zijn rond! Het gaat om een ruimte van ongeveer 340 m² direct achter de vaste opstelling. Het museum is begonnen met de werving van de bijna 2 miljoen euro die nodig is voor aankoop, verbouwing en inrichting. In de uitbreiding komt een kindermuseum.

Bijna 15.000 scholieren bezoeken nu jaarlijks het Verzetsmuseum. Dat is soms passen en meten en in de drukke tijd moeten veel groepen worden afgewezen. Door de uitbreiding zal het schoolbezoek snel kunnen groeien tot 20.000 leerlingen per jaar, en zo'n kindermuseum zal veel beter aansluiten bij de jongste bezoekers van 9 tot 14 jaar. De belevenissen van kinderen zullen centraal staan en er zal een variatie aan speelse expositievormen worden toegepast.

Het museum vraagt overheden, fondsen, bedrijven en particulieren om te helpen de

unieke kans te benutten. Het huis van de buurman staat maar één keer te koop!

Wilt u ook een bijdrage leveren?

U kunt direct een bedrag overmaken op Postbanknummer 5052804 ten name van Stichting Verzetsmuseum Amsterdam onder vermelding van 'bijdrage kindermuseum'. Als u meer wilt weten kunt u een brochure over de uitbreidingsplannen aanvragen bij het museum. Bel 020 - 620 25 35 of mail naar info@verzetsmuseum.org

In de volgende Nieuwsbrieven zullen we u op de hoogte houden van de ontwikkelingen.

Vul de bon in en stuur deze, zonder postzegel, naar: Stichting Vrienden en Vriendinnen van het Verzetsmuseum, Antwoordnummer 10826, 1000 RA Amsterdam of lever de bon in bij de balie van het museum.

Vniewsbrief
verzetsmuseum april 2008

Ja, ik word Vriend(in) van het Verzetsmuseum!

Ik steun de Vrienden met een jaarlijks bedrag van ..... (minimaal € 15,-)

Als bedrijf met een jaarlijkse bijdrage van ..... (minimaal € 250,-)

naam.....geboortjaar.....(m/v).

adres.....

postcode + woonplaats.....

naam bedrijf.....handtekening

